

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קח.

עין משפט
נר מצוה

ואם לאו לא מספיק להו. אין להם מהלך בעצור זה והולכין על כרחן דרך שפתו השנית שהרי על כרחן כשהולכין כנגד היער של עכו"ם ילכו בשפתו השניה ולכשיגיעו כנגד שלי למה יטריחו לעצור את רוחב המים והרי הן צריכין לחזור ולעצור עד אחר שכלתה הקצירה (א).

הוא ההוא אלא. יער שהיה רצה בר רב הונא לפי שאין העליונים והתחתונים קולצין ורצה בר רב נחמן לא היה יודע שכן היה שיהא עליון ומתחנן של עכו"ם המושל: יד השמים והסגנים. פסוק הוא בספר עזרא:

סיוקן ענפיה. ימותו בניו: לאגלי גפא. הכל מסייעין לגדור חומת העיר ולהעמיד שעריה שלא יכנס צבא שונאים לעיר: אגלי. שערים כמו צרכות (דף סח). טרוקין גלי: גפא. סתמית העיר דמתן לעיל (דף סה): מנא אחר הגפה גזולות: לא צריכי נטירותא. תורתו משמרתו דכתבי (משל ו) בשכך משמור עליך: (ו) לכריא דפתאי. לנרות מעין או צורות למים לשמות: ואפילו מרגנן. שהרי גם הם צריכים לשמות. ועל שם כלי שמועין זו משקין שקרין פתאי: כלשון ארמי קרי ליה כריא דפתאי: ולא נפקי באלווא. שאין יונאין בעלי בתים עצמן באלווא ובאלוואס לחפור אלא גוצין מעות ושוכרין פועלים: לאו בני מיפק וכו'. גנאי הוא להן: לכריא דנשרא. כשמעלת שטרון ונפוליס זה אגנים ומעכצין מרלות המים וכורין ומנקין אותו להעביר מנשוליו: פתאי מסייעי לעלא. כשהעליונים מתקנין כנגדן למעלה יש על התחתונים לסייען שמכשולין העליונים מעכבים מים מליד נמא סיוקן העליונים לעזרת התחתונים: אכל העליונים אין צריכין לפייע אס התחתונים. כשמתקנין למטה שמקין של מטה אינו לעזרת עליונים אלא לרעתם שכל זמן שהמים רגים למטה הנהר מתמעט למעלה והשדות שלהן מתייבשות: וחילופא צמיא דמיטרא. כגון בעיר שהמים קשים והרבות טיט ולקלקל את הדרכים ועושין להם חרץ צמוד להוריד המים חוץ לעיר לא נתקלקל החרץ כנגד התחתונים וכורין להם העליונים צריכים לסייע את התחתונים לנרות כנגדן שכל זמן שלא ירדו המים התחתונים חוץ לעיר יעמדו העליונים במקומן אכל תחתונים אין להן לסייע לעליונים לנרות למעלה שכל זמן שלא ירדו העליונים למטה טוב להן

תורה אור השלם

1 כי נשארו מבנותיהם ליום ולבניהם והתערבו ודע הקדש בעמי הארצות ויד השמים והסגנים והיתה בפועל הנה ראשונה: עזרא ט ב וְעָשִׂיתָ הַקֶּדֶשׁ הַחֹמֶת בְּעִנְיָ בְּנֵינִי לְמַעַן יִשָּׁב לְךָ וְבָאתָ וְרָשַׁת אֶת הָאָרֶץ הַשְּׂבָעָה אֲשֶׁר נָשָׁבַע יְיָ לְאַבְרָהָם: דברים ו י יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם לאו וכי כשכלת הקצירה וכו' כשכלת הקצירה כ"ל והס"ד: (ב) ד"ה לכריא דנ"ל ע"ס ד"ה ואפי' מרגנן וכו' שמועין זו עשוקין כ"ל וימית משקין נמאס:

מוסף רש"י

הכל לאגלי גפא. לשעיר חומת העיר להציב סתן דלתות. אגלי, דלתות, כמו טרוקין גלי. גפא, סתמה, כמו מנא אחר הגפה (ב"ב ח). לכריא דפתאי. חפירת בור לשמות מים ועל שם הכלי הנושא שם צבור תמיד לשמות צו עובר דרכים, קוריה פתאי (שם). ואפילו מרגנן. שהכל צריכין למים (שם). דלא נפקא באוכלווא. שאין הן ענא יונאין הבהמה לחפור, אלא שוכרים פועלים (שם).

ליקוין ענפיה. שזה היה אותו יער עצמו של פרוק רופילא ולא הייתה ידו צמעת כלל ולכן קילל: **האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא.** קיבל בטסקא מן המלך כדפי' בקונטרס ולהכי קאמר דאחזיק ולא קאמר דזין דאמרין לקמן וזין במאמץ וזין מעכו"ם וכן האי מאן דאחזיק ציני אחי דבסמוך מפר"ט דוקא דאחזיק שהיה קרקע הפקר וקבלה מן המלך בטסקא לא מסלקין ליה ולרז נחמן דוקא ציני אחי מסלקין ליה שעשה יותר מדאי שלא כהוגן להחזיק ציני אחי אכל משום מזנות לא מסלקין ליה דלא שייך כגון ועשית הישר והטוב כיון שיוכלו לקבל מן המלך ולא חשו אכל במכר מודים הם כ"ע דשיך דינא דבר מנרא לא הוה ליה לאסוקי ארעמיה דמנרן שהיו הצעלים רוצים למכור ונהרדעי סברי דאפילו הכא שייך ועשית הישר והטוב והשתא אמי שפיר הא דאמרי נהרדעי שומיה דרז נחמן בשמעמין אין אונאה לקרקעות דאמאנרות קאמר דמכוח בכתובות צ"ל אלמנה (דף כט: ע"ש ופ"ס ד"ה) דקאמר רבא גבי טעיה וסליח והאמר מר אין אונאה לקרקעות גבי מזנות שהוא כעין שליח שהמקח לא יהיה שלו ואין צריך לחזוק כפי' הקונטרס דרז נחמן לית ליה דינא דבר מנרא: **והאידינא דבתבי פרסאי.** לא כפירוש הקונטרס

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואי לא לא מיסתגי להו רבה בר רב נחמן הוה קא אויל בארבא הוא ההוא אבא דקאי אגורא דנהרא אמר להו דמאן אמרו ליה דרבה בר רב הונא אמר יויד השרים והסגנים היתה במעל הוה ראשונה אמר להו קוצו קוצו אתא רבה בר רב הונא אישכחיה דקייץ אמר מאן קצייה תקוין ענפיה אמרי כוליהו שני דרבה בר רב הונא לא אקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן (א) אמר רב יהודה אהכל לאיגלי גפא ואפילו מיתמי אבא רבנן לא מ"ט רבנן (ב) לא צריכי נטירותא לכריא דפתאי ואפילו מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקי באוכלווא אבא לאוכלווא לא דרבנן לאו בני מיפק באוכלווא אמר רב יהודה לכריא דנהרא תתאי מסייעי עילאי עילאי לא מסייעי תתאי וחילופא במיא דמיטרא תניא נמי הכי חמש גגות המסתפקות מים ממועין אחד ונתקלקל המעיין כולם מתקנות עם העליונה נמצאת התחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה וכן חמש חצרות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב כולן מתקנות עם התחתונה נמצאת העליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה אמר שמואל האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא חציפא הוי סלוקי לא מסלקין ליה והאידינא דקא כתבי פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מיא סלוקי נמי מסלקין ליה אמר רב יהודה (א) אמר רב האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי חציפא הוי סלוקי לא מסלקין ליה ורב נחמן אמר ינמי מסלקין ואי משום דינא דבר מצרא לא

מסלקין ליה נהרדעי אמרי אפילו משום דינא דבר מצרא מסלקין ליה משום שנאמר ויעשית הישר והטוב בעיני ה' אתא אימלך ביה אמר ליה איזיל איזבון ואמר ליה זיל זבון צריך למיקנא מיניה או לא (א) רבינא אמר לא צריך למיקנא מיניה נהרדעי אמרי צריך למיקנא מיניה (א) והלכתא צריך למיקנא מיניה השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה אי לא קנו מיניה אייקור וזול ברשותיה זבן במאה ושוי מאתן (א) חזינא אי לכולי עלמא קא מוזילא ומזבין יהיב ליה מאה ושקיל ליה ואי לא יהיב ליה מאתן ושקיל ליה (א) זבן במאתן ושויא מאה סבור מינה מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי יהבי אמרי נהרדעי משום דרב נחמן (א) אין אונאה לקרקעות זבין ליה גריוא דארעא במיצעא נכסיה (א) חזינן אי עידית היא אי זיבורית היא זביניה זביני ואי

לתחתונים: ומתקנה לעלמה. צפי עצמה כשנמנעת כנגדה אין אחר מסייעה: המקלחות מים. מים סרוחין מי מטר: לביב אחד. חרץ מתוקן להוריד מי גשמים זו: כולן מסקנות עם הפחפוחה. מסייעות אותה לתקן כנגדה כדפרישית לעיל: האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא. בשני הפרסים היה הקרקע מופקר לכל הקודם להחזיק בו ולפירוש למלך טסקא דהוא מס של קרקע. ואם צא אחד ומחזיק על שפת הנהר מקום שהספינות עולות לגמל וצריך מקום פניו הרבה לפורקי משאות לספינות ולטוענין מתוכן ומוציאין וזה החזיק לבנות שם בנין או לחרוש ולורוע: חציפא הוי. שמקלקל מקום לרבים: אכל סלוקי. מדינא לא מסלקין ליה: והאידינא דכתבי פרסאי. לאומן הלוקחין שדות שעל שפת הנהר קני לך השדה עד תוך הנהר מלא וואר הסוס והלוקחין גודרין גדין רחוק מן הנהר שלא לקלקל את מקום הרבים ואם צא אחד והחזיק מן הגדר וללא הנהר מסלקין ליה לפי שהיה קנויה לצעל הגדר עד תוך המים: ציני אחי. שדה העומדת ליקח בטסקא ושדות שני אחים סמוכין לה מכלן ומכלן: ואי משום דינא דבר מנרא. אם אין לא אחים ולא שותפים אלא מכת מזנות צדין על המחזיק ואחומים אלו היינו מציים לקחתה שאנו צריכין לקרקע וטוב לכל אחד לקנות בסמוך לו ולא ליקח במקום אחר: לא מסלקין ליה. דלא איכפת לן לדינא דבר מנרא כלל: ועשית הישר והטוב. דבר שאי אתה נחסר כ"כ שחמאל קרקעות במקום אחר ולא תטריח על בן המנר להיות נכסיו חלוקין: אסא לאימלוכי ציה. שדה היוצאה לימכר וצא אחר ונטל רשות מבן המנרן ואל"ל זיל זבון: נהרדעי אחרי צריך למקני. דאי לא קנה מיניה מצי אמר ליה משטה הייתי כך כדי להעמידה על דמים הראויין לה שאם צאתי אני אכל הצעלים היה מעלה לי בדמים בשביל שחציבה עלי: השתא דאמרת צריך למיקנייה מיניה. א"כ אין קניינו של זה כלום אם אייקר או זול ארעא דרשותא דבר מנרא אייקר או זול ולא יוסיף ולא יגרע הלוקח מלקבל דמים שנתן זה כדי אייקר רווחא דבר מנרא הוא וכו' זול פסידא דבר מנרא הוא: ואי לא יהיב ליה מאתן. דגבי דהאי הוא דחזיל: צי מיעי דנכסי. של מוכר. שדות המוכר מקיפות לה מכל צד: חזינן אי עידית היא. דבר העשוי לימכר לעצמו שאינו דומה לשאר שדות הסמוכות לה: וציניה וציני. ואין מזניה המוכר יכולים ללקחן שהרי יש ציניהם הפסק: ואי

גב א מ"י פ"ו מהלכות שכינים הלכה ו סמג עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס' קסג סעיף ד: גב ב מ"י שם פ"ו מהלכות ת"מ הלכה י סמג שם ס' י טו"ש"ע י"ד שכינים הלכה ט סמג עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס' קסג סעיף א: גב ג מ"י שם פ"ו מהלכה י וסמג שם טו"ש"ע ח"מ שם וטור ש"ע י"ד שם סעיף א וסעיף ב: גב ד מ"י פ"ג מהלכות שכינים הלכה ט סמג עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס' קסג סעיף א: גב ו מ"י שם סמג שם טו"ש"ע ח"מ ס' קסג סעיף א וטור ח"מ ס' קע: גב ז מ"י שם פ"ג הלכה ד ועיין בהשג"ו וצמ"מ סמג שם טו"ש"ע ח"מ ס' קסג סעיף א: גב ח מ"י שם הלכה ה קסג סעיף א: גב ט מ"י שם פ"ד הלכה א (והל"צ) סמג שם טו"ש"ע ח"מ ס' קע: גב י מ"י שם הלכה ד סמג שם טור וס"ע שם סעיף ו: סא כ ל מ"י שם סמג שם טו"ש"ע ח"מ ס' קע: ז רב אלפס כגן ועוד במדלתינן פ"ד דל: סב מ מ"י שם פ"ג הלכה ה סמג שם טור וס"ע ח"מ שם סעיף כח: